

Opgraving op grond van Artikel 29 Wet op de lijkbezorging (Wlb)

Over het opgraven van stoffelijke resten van een overledene bestaat te vaak onduidelijk. De onduidelijk wordt gevoed door artikelen vanuit de Modelreglement voor het beheer van een RK begraafplaats en van Model-reglement voor het beheer van een Protestantse begraafplaats. Daarnaast is het de Model verordening van de VNG hier ook onduidelijk in.

De modellen stellen dat de rechthebbende van een particulier graf of de belanghebbende bij een algemeen graf, bij de beheerder een verzoek kan indienen om de stoffelijke resten op te graven en over te brengen naar een ander graf of ter crematie aan te bieden. Maar gaat de beheerder daar over? Het korte antwoord hierop is: Nee. De burgemeester van het de gemeente waarin het graf gelegen is, is hierin beslissingsbevoegd, niet een begraafplaatsbeheerder.

Wanneer in het reglement of verordening genoemde artikelen één op één overgenomen zijn, bestaat er een reëel risico dat een begraafplaatsbeheerder een verzoek tot opgraving krijgt en hier gehoor aangeeft zonder dat er een vergunning van de burgemeester afgegeven is. Wanneer een gespecialiseerd bedrijf de opgraving uitvoert, loopt die het risico dat er alsnog een vergunning tot opgraving aangevraagd moet worden voordat de werkzaamheden uitgevoerd mogen worden.

Wat stelt de WLB over een opgraving?

De Wlb stelt in artikel 29 het volgende:

Artikel 29

1. Een lijk wordt slechts opgegraven met vergunning van de burgemeester van de gemeente waarin het is begraven, en, indien het een particulier graf betreft, met toestemming van de rechthebbende op het graf.
2. Aan de vergunning verbindt de burgemeester de nodige voorschriften betreffende geneeskundig toezicht alsmede vervoer en bestemming van het lijk.
3. Een opgegraven lijk mag worden gecremeerd, wanneer het verzoek daartoe gedaan wordt door de in artikel 18 bedoelde persoon. De paragrafen 1, 2 en 3 van hoofdstuk II zijn ten aanzien van de crematie niet van toepassing.
4. Crematie binnen een jaar na de begraafing vindt slechts plaats met schriftelijk verlof van de officier van justitie van de plaats van opgraving.

Wanneer we artikel 29 Wlb nader bekijken, komen we tot de volgende aandachtspunten.

Lid 1

In lid 1 wordt gesteld dat een opgraving slechts mag plaatsvinden indien de burgemeester hiertoe een vergunning heeft verstrekt. Er zijn geen beperkingen of aanwijzingen opgenomen. De conclusie is dat iedereen een vergunning tot opgraving van stoffelijke resten kan aanvragen. Bij een opgraving vanuit een algemeen graf is de aanvrager van de vergunning meestal degene die eerder de opdrachtgever van de oorspronkelijke begraafing was. Er is bij dit graftype niemand die toestemming behoeft te verlenen. Dit in tegenstelling tot een opgraving vanuit een particulier graf. Hiervoor dient de rechthebbende van het graf de toestemming te verlenen. Zonder de toestemming van de rechthebbende, kan de burgermeester geen vergunning verlenen.

In de praktijk schakelt iemand die een verzoek tot opgraving wil indienen, hiervoor vaak een uitvaartonderneming of een gespecialiseerd bedrijf dat opgravingen uitvoert in. Die vraagt namens de aanvrager / nabestaande de vergunning aan. Het is een mogelijkheid, maar aangezien een aanvraag een eenvoudige handeling is, zouden de meeste aanvrager dit ook goed zelf kunnen regelen. Wanneer de vergunning verleend is, kunnen er met de beheerder van de begraafplaats afspraken gemaakt worden over de uitvoering. Die afspraken kunnen direct met de beheerder gemaakt worden of via het door de aanvrager ingeschakelde bedrijf.

In de vergunning moet vermeld worden welke stoffelijke resten opgegraven mogen worden. Aan te raden is dat alle namen, overlijdensdatum, huidige grafnummer en de begraafplaats in de

vergunning vermeld worden. Zo is er nooit onduidelijkheid op welke stoffelijke resten de vergunning betrekking heeft.

Lid 2

In een vergunning tot opgraven (en herbegraven of cremeren) worden door de burgemeester voorwaarden opgenomen. Lid 2 geeft aan dat er voorwaarden gesteld worden betreffende geneeskundig toezicht, over het vervoer en de herbestemming van de stoffelijke resten.

Bij geneeskundig toezicht kan er aan gedacht worden dat het gebruik van een body bag voor de berging van de stoffelijke resten verplicht gesteld kan worden. Dat geldt ook voor het gebruik van een nieuwe kist waarin de stoffelijke resten geborgen worden. Wanneer bekend is dat in het grafvak waar de opgraving moet plaatsvinden, het regelmatig voorgekomen is dat er sprake is van een slechte lijkvertering, kan zelf de combinatie van body bag en nieuwe kist vereist zijn. Bij de uitvoering van de werkzaamheden is het gebruik van een body bag in elk geval een methode om netjes te kunnen werken en de stoffelijke resten zorgvuldig te kunnen bergen.

Zeker wanneer de stoffelijke resten overgebracht worden naar een andere begraafplaats of naar een crematorium, zullen er uitgebreidere voorwaarden voor vervoer opgenomen worden. Denk hierbij aan het vervoer van de stoffelijke resten met behulp van een hierin ingericht voertuig. Wanneer het risico reëel is dat er minder goed verteerde lichaamsdelen aangetroffen worden, is dit een vereiste. Op grond van lid 2 moet in de vergunning tot opgraving ook de herbestemming van de stoffelijke resten vermeld zijn. Dat kan een crematie zijn of een herbegraving in een ander graf, wellicht zelfs op een andere begraafplaats. Die gegevens moeten in de vergunning opgenomen zijn. De vergunning tot opgraving is immers ook het verlof tot herbegraven of tot cremeren van de stoffelijke resten.

Lid 3

Lid 3 geeft aan wanneer stoffelijke resten na een opgraving gecremeerd mogen worden. In principe mag dat wanneer degene die in de oorspronkelijke aanvraag tot lijkbezorging heeft voorzien, dit aanvraagt. Ook degene die redelijkerwijs geacht kan worden in zijn plaats te zijn getreden, kan dit verzoek indienen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de wens of vermoedelijke wens van de overledene.

Lid 4

Crematie na een opgraving is in principe mogelijk. Dat kan ook wanneer de begraving nog niet heel lang geleden is. Echter, wanneer de burgemeester binnen een jaar na de begraving een vergunning tot opgraven en cremeren verleend heeft, kan dat alleen wanneer de officier van justitie hiertoe schriftelijk verlof heeft gegeven. Na een jaar is dit niet meer van toepassing en is alleen de vergunning van de burgemeester vereist.

Bezwaar tegen vergunning

Een vergunning tot opgraving is een officieel besluit van de burgemeester. Zo behoort dat ook op de vergunning vermeld te zijn. Daarnaast moet op de vergunning vermeld worden dat op grond van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) bezwaar tegen de vergunning ingediend kan worden. Hiervoor is de wettelijke termijn van zes weken van toepassing.

De aanvrager van de vergunning kan bezwaar maken tegen bepaalde voorwaarden welke in de vergunning opgenomen zijn. Denk bijvoorbeeld aan de voorwaarde dat vervoer naar een andere begraafplaats uitgevoerd moet worden met een hiertoe geëigend voertuig. Voor de aanvrager kan dit kostenverhogend zijn. Het is echter een terechte voorwaarde. Wanneer de burgemeester besluit de gevraagde vergunning niet te verlenen, is dat ook een besluit waartegen bezwaar gemaakt kan worden.

Alle andere belanghebbenden kunnen echter ook bezwaar indienen tegen de verleende vergunning. Denk bijvoorbeeld aan de situatie dat er meerdere kinderen zijn en een van de kinderen wil de stoffelijke resten van vader vanuit een algemeen graf laten opgraven en cremeren. De andere

kinderen willen dat niet. Wanneer de burgemeester geen reden had om de aanvraag te weigeren, moet de vergunning verleend worden. De andere kinderen kunnen vervolgens bezwaar maken tegen de verleende vergunning. Vervolgens moet de gemeentelijke bezwaarprocedure doorlopen worden en volgt de juridische toetsing of de vergunning terecht verleend is.

Wanneer wordt een vergunning tot opgraven verleend?

In Nederland is de algemene beleidslijn dat wanneer de begraaving niet langer dan twee maanden geleden was of pas na 10 jaar, dan kan een vergunning verleend worden. Echter, elke burgemeester is autonoom in zijn besluit of hij gedurende de periode onder voorwaarden gedurende de periode twee maanden na de begraaving en 10 jaar later.

Naast de voorwaarden zoals die gesteld zijn in de Wlb, kunnen er specifieke voorwaarden in de vergunning opgenomen worden. Denk hierbij aan de voorwaarde dat er geen derden bij een opgraving aanwezig mogen zijn dan degenen die de werkzaamheden uitvoeren.

Wanneer kan er uitvoering gegeven worden aan de opgraving?

In de vergunning kunnen meer voorwaarden opgenomen zijn met betrekking tot de uitvoering van de opgraving. Een bekend voorbeeld hiervan is dat de herbestemming (herbegraven of cremen van de stoffelijke resten) op dezelfde dag moet plaatsvinden als dat de stoffelijke resten worden opgegraven. Op zich hoeft een dergelijke voorwaarde niet belemmerend te werken. Het vraagt echter een goede afstemming tussen alle partijen die bij de uitvoering betrokken zijn. Denk hierbij aan de begraafplaats waar de stoffelijke resten opgegraven worden, eventueel een externe partij die de opgraving uitvoert, eventueel de vervoerder van de stoffelijke resten, ontvangende begraafplaats of crematorium en vanzelfsprekend de nabestaande die de opgraving aangevraagd heeft.

De Wlb of het Besluit op de lijkbezorging (Blb) stelt geen termijn waarbinnen de herbestemming uitgevoerd moet worden na de opgraving. Het is aan de burgemeester of hij hiervoor een voorwaarde in de vergunning opneemt. Het is echter aan te raden en gebruikelijk dat de opgraving en herbestemming op dezelfde dag uitgevoerd worden. Is hierover wel een voorwaarde opgenomen, dan dient die vanzelfsprekend opgevolgd te worden.

Een ander aandachtspunt zowel bij de voorwaarden in de vergunning als bij de uitvoering is de eerder genoemde bezwaartermijn van zes weken tegen de vergunning. De burgemeester kan ervoor kiezen om deze termijn als voorwaarde op te nemen. De daadwerkelijke uitvoering dan niet plaatsvinden voordat de bezwaartermijn verstreken is. In geval van een opgraving en crematie is de herbestemming immers onherroepelijk.